

# Inngrep for grå stær i Helse Nord RHF

Fremskrevet til 2030

---

SKDE-notat 23. november 2022

Bård Uleberg  
Analytiker  
[bard.uleberg@skde.no](mailto:bard.uleberg@skde.no)



Senter for klinisk dokumentasjon og evaluering  
[www.skde.no](http://www.skde.no)

## Introduksjon

Etter forespørsel fra fagsjef Haakon Lindekleiv ved Universitetssykehuset Nord-Norge HF har SKDE laget en fremskriving av inngrep for grå stær frem til 2030, basert på antall inngrep i 2019 og hovedalternativet i befolkningsfremskrivingen til Statistisk sentralbyrå. Oppdraget innebærer altså en fremskriving som forutsetter samme aktivitet som i det siste året før covid-19 pandemien. På grunn av lavere aktivitet de andre årene i perioden, både før og etter, er fremskrivingen supplert med et mål for antall inngrep basert på gjennomsnittet for perioden 2018–2021. I tillegg er to alternative befolkningsfremskrivingsalternativer tatt inn i analysene.

Antall inngrep er definert ved kirurgisk prosedyrekode «CJE20» for inngrep utført ved helseforetakene, private sykehus med offentlig avtale og i avtalespesialistpraksis, og supplert med normaltarrifftakst «K01a» for avtalespesialister.

I dette notatet fremstilles erfaringstall for inngrep for grå stær for perioden 2018–2021. Antall inngrep i 2022 er estimert på grunnlag av årets første åtte måneder. Fremskrevne tall for inngrep for grå stær for perioden 2020–2030 er basert på antall inngrep i 2019 og i perioden 2018–2021, reelle befolkningstall for 2020–2021 og Statistisk sentralbyrås befolkningsfremskriving langs tre hovedalternativer for perioden 2022–2030, se [www.ssb.no](http://www.ssb.no). Som grunnlag for fremskriving er det tatt utgangspunkt i antall inngrep per innbygger i de nordlige helseforetakenes opptaksområder i 2019 og i perioden, fordelt på kjønn og femårige aldersgrupper, for alle inngrep for pasienter 50 år eller eldre og fremskrevne innbyggertall i de samme kjønns- og aldersgruppene.

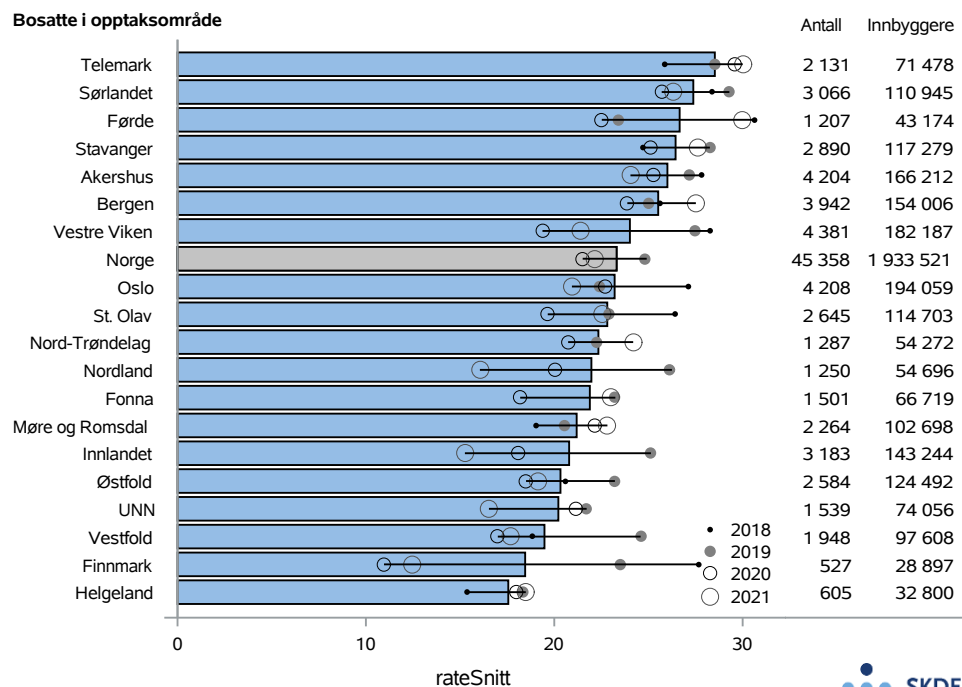
## Fraskrivelse

Publikasjonen har benyttet data fra Norsk pasientregister. SKDE er eneansvarlig for tolkning og presentasjon av de utleverte data. NPR har ikke ansvar for analyser eller tolkninger basert på utleverte data.

## Grunnlag for fremskriving

For å sette inngrep for grå stær i for den nordnorske befolkningen i 2019, som danner utgangspunkt for fremskrivingen, i perspektiv, er det laget kjønns- og aldersjusterte rater. Totalt ble det gjennomsnittlig utført drøye 45 000 inngrep for grå stær for folk 50 år eller eldre årlig i Norge i perioden 2018–2021. Bosatte i opptaksområdene til Finnmarkssykehuset og Helgelandssykehuset hadde lavest rater i perioden 2018–2021, men også UNN og Nordlandssykehuset hadde lavere rater for inngrep enn landet sett under ett, jf. figur 1.

**Figur 1:** Kjønn- og aldersjusterte rater for kataraktinngrep pr. 1 000 innbyggere, Helseforetakenes opptaksområder, 2018–2021.



Kilde: SSB

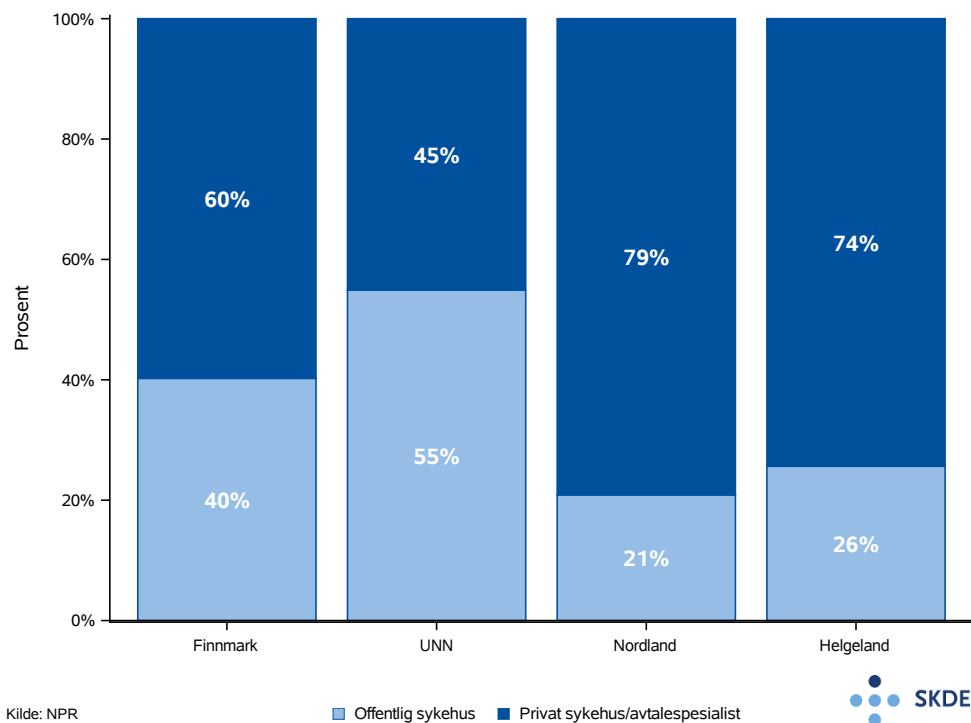


Antall inngrep for grå stær var i perioden 2018–2021 høyest i 2019, hvilket anatas særlig å henge sammen med covid-19 pandemien i 2020 og 2021, jf. tabell 1. En varierende, men betydelig andel av inngrepene for bosatte i Nord-Norge gjøres i private sykehus med offentlig avtale eller hos private avtalespesialister, jf. figur 2.

**Tabell 1:** Antall inngrep i helseforetakenes opptaksområder i Helse Nord, 2018–2021 og gjennomsnitt i perioden

Helseforetaksområde	2018	2019	2020	2021	Gjennomsnitt
Finnmark	763	661	316	369	527
UNN	1 587	1 637	1 627	1 303	1 539
Nordland	1 428	1 461	1 162	950	1 250
Helgeland	509	624	631	657	605
Samlet i Helse Nord	4 287	4 383	3 736	3 279	3 921

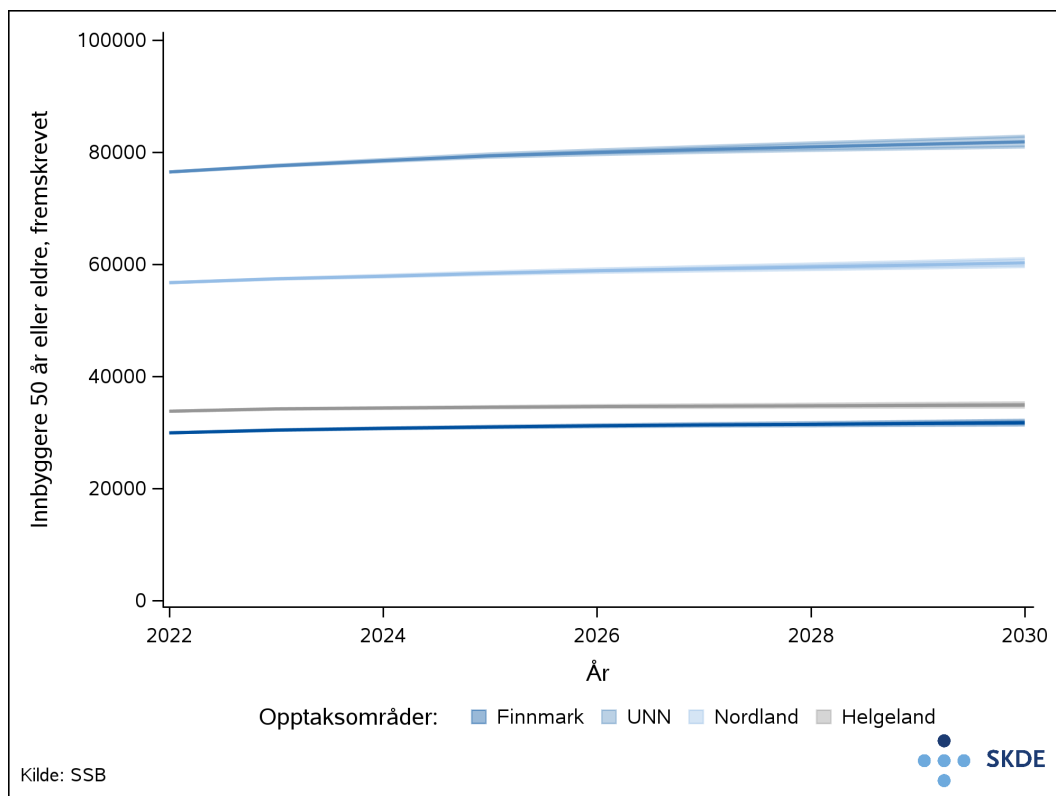
**Figur 2:** Andel inngrep i helseforetakenes opptaksområder i Helse Nord, 2019, utført i offentlig sykehus og i privat sykehus/avtalespesialistpraksis.



Befolkningen i alderen 50 år eller eldre er fremskrevet til 2030 langs tre alternativer - hovedalternativet (MMMM), lav nasjonal vekst (LLML), og høy nasjonal vekst (HHMH)<sup>1</sup>. Alle alternativ viser en relativt moderat befolkningsvekst i årene frem til 2030, men alderssammensetningen vil bli noe annerledes.

<sup>1</sup>[www.ssb.no](http://www.ssb.no) Tabell 13600 Framskrevet folke­mengde 1. januar, etter kjønn og alder, i 9 alternativer (K) 2022 - 2050, sist oppdatert 20220705.

**Figur 3:** Fremskrevet folke­mengde 50 år eller eldre i tre alternativer, helseforetakenes opptaks­områder i Helse Nord, 2022–2030.

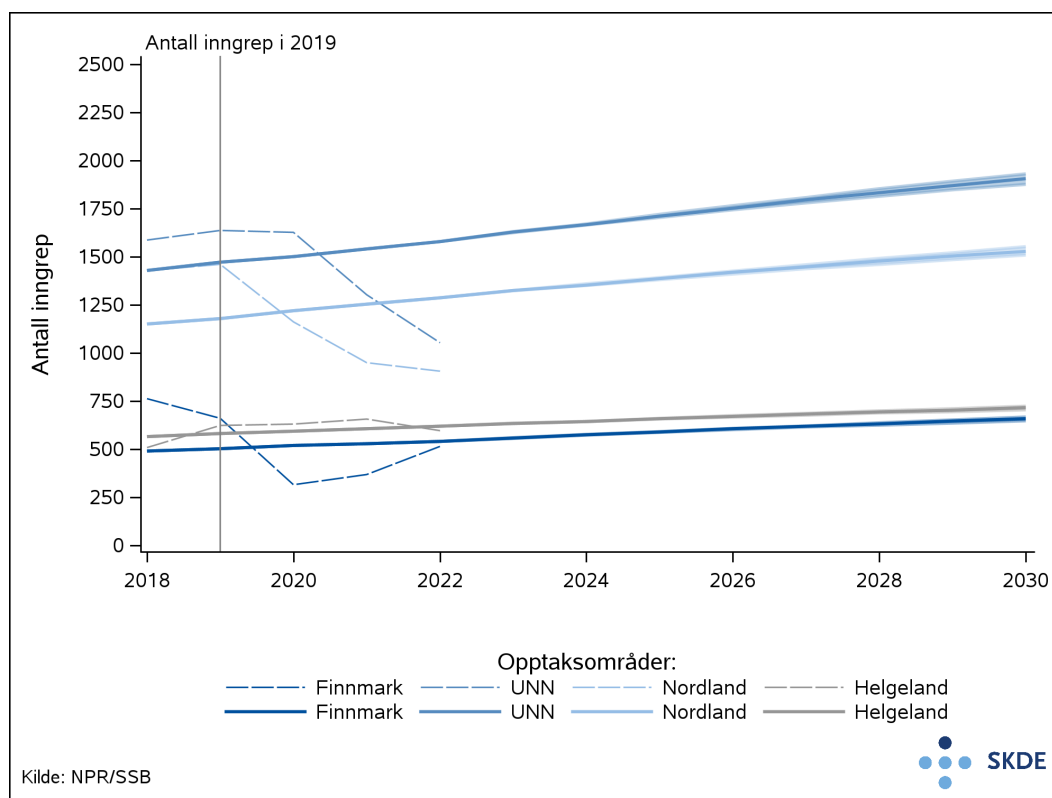


## Resultater

### Fremskrivning basert på antall inngrep i 2019

I figur 4 er de fremskrevne befolkningstillene pr. 5-årige aldergrupper for kvinner og menn anvendt til å fremskrive inngrep for grå stær basert på aktivitet i 2019 fordelt etter samme aldersgrupper og kjønn. For å illustrere usikkerheten i fremskrivningen er reelle aktivitetstall vist som stiplede linjer i figuren (hvor 2022 er anslått basert på årets første åtte måneder).

**Figur 4:** Inngrep for grå stær, 50 år eller eldre i tre alternativer, helseforetakenes opptaksområder i Helse Nord, reelle tall 2018-2022<sup>†</sup> og fremskrevet 2020-2030 basert på aktivitet i 2019.



<sup>†</sup> Aktivitet i 2022 er estimert basert på årets første 8 måneder.

Hovedalternativet tilsier at det vil utføres 5 700 inngrep for grå stær for pasienter 50 år eller eldre i Helse Nord samlet i 2030. Dersom vi får lav nasjonal vekst er anslaget 5 523 mens høy nasjonal vekst tilsier 5 784 inngrep, jf. tabell 2. Alle disse fremskrevne antallene forutsetter aktivitet pr. innbygger fordelt i kjønns- og aldersgrupper tilsvarende nivået i 2019. Som vist i figur 4, tilsier den reelle utviklingen etter 2019 at anslagene kan bli noe høye, særlig hva gjelder opptaksområdene til UNN HF og Nordlandssykehuset HF.

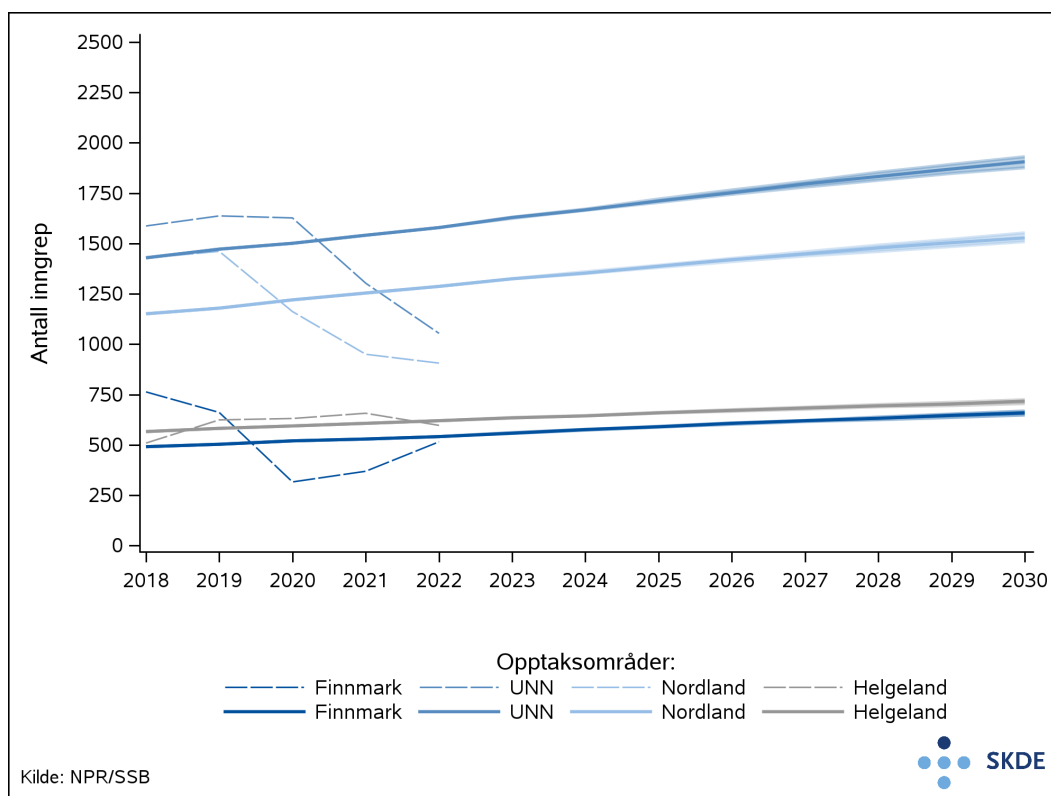
**Tabell 2:** Antall inngrep fremskrevet til 2030 i tre alternativer, forutsatt aktivitet pr. innbygger lik 2019

	Lav nasjonal vekst	Hovedalternativet	Høy nasjonal vekst
Finnmark	867	878	892
UNN	2 098	2 129	2 161
Nordland	1 893	1 919	1 945
Helgeland	765	774	786
Helse Nord, samlet	5 623	5 700	5 784

### Alternativ fremskriving basert på gjennomsnittlig antall inngrep i 2018–2021

Som en alternativ fremskrivingsmetode er gjennomsnittlig antall inngrep i perioden anvendt. Denne metoden påvirkes av pandemien i større grad, men tar hensyn til at trenden med redusert aktivitet ser ut til å fortsette i 2022, jf. figur 5 .

**Figur 5:** Inngrep for grå stær, 50 år eller eldre i tre alternativer, helseforetakenes opptaksområder i Helse Nord, reelle tall 2018-2022† og fremskrevet 2020–2030 basert på aktivitet i 2018–2021.



† Aktivitet i 2022 er estimert basert på årets første 8 måneder.

Resultatene fra den alternative fremskrivingen gir litt bedre overenskomst med den reelle utviklingen de siste årene. Hovedalternativet for befolkningsutviklingen tilsier for dette alternativet at det vil utføres 4 810 inngrep i 2030. Lav nasjonal vekst gir 4 738 inngrep og høy nasjonal vekst gir 4 876 inngrep i 2030, jf. tabell 3.

**Tabell 3:** Antall inngrep fremskrevet til 2030 i tre alternativer, forutsatt aktivitet pr. innbygger lik gjennomsnittet for 2018–2021

	<b>Lav nasjonal vekst</b>	<b>Hovedalternativet</b>	<b>Høy nasjonal vekst</b>
Finnmark	648	659	668
UNN	1 876	1 906	1 931
Nordland	1 509	1 528	1 553
Helgeland	705	717	724
Helse Nord, samlet	4 738	4 810	4 876